గద్యపద్యచింతామణి

పద్యం
ఎక్కువా లేక గద్యం
ఎక్కువా అనే సమస్య అభేద్యం
బినా ఘంటా వాద్యం
గా నేనంటానీరెండూ నాకే నైవేద్యం

ఏ యెండ కా కొడుకు

కుక్కగొడుగు పార్టీల అభిప్రాయాలు
కూడా కావాలి చర్చనీయాలు
అందుకే ఈనాడు రాజకీయాలు
అందరికీ ఉపాదేయాలు
అప్పుడే తేలుతాయి న్యాయాన్యాయాలు

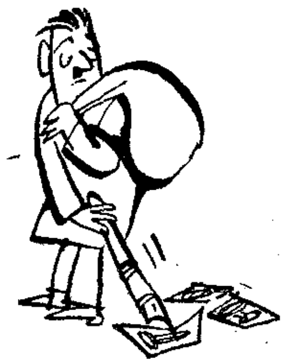

కవిత్తం

ఏనాటికైనా డబ్బు
అదోరకం అబ్బు
రంపు వెధవ జబ్బు
ఉండదా దాన్ని కుదిర్చే మెడిసినల్ సబ్బు
చెండదా దాన్ని కవిగారి కలం నిబ్బు

Slow గన్లు

వింటే తెలుగు భారతమే వినాలి
తింటే పెరుగు గారెలే తినాలి
అంటే అంతా మెచ్చేదే అనాలి
కంటే చెక్కిలికలలే కనాలి
కొంటే జ్యోతి పత్రికనే కొనాలి

అగ్నిపుష్పం

కళ్యాణ సుందరీ జగన్నాథ్

ఉదయాన్నే సన్నాహాలన్నీ ఆరంభమైనాయి. ఆహ్వానించిన వాళ్ళంతా నెమ్మదిగావచ్చి చేరుతూన్నారు.

శివరావుకి మట్టుకి ఏదో వెలితిగానే వుంది. సుభద్రక్కా. అంకయ్యబావ ఇంకా రాలేదు.

ఇందిర ఎప్పటికంటె ఇంకా ముభావం గానే వుంది. ఇంతవరకూ గొట్టెలాగుండే శివరావు ఈవేళ పాపకేం పేరెడతాడో చెప్పడంలేదు. అతని కాపట్టుదల ఉండడం ఆవిడకి అర్థంకాలేదు.

ఆవిడ పట్టుదల స్వభావం విషయం మాత్రం శివరావుకి తన పెళ్ళి అయిన కొద్ది రోజుల్లోనే తెలిసింది.

పెళ్ళికొచ్చిన వారంతా ఎక్కడి వాళ్ళక్కడికి వెళ్ళిపోయాక. కొన్నాళ్ళపాటు ఇల్లువిద్ది, క్రొత్త కోడలికి కాస్త అలవాటయ్యేవరకూ ఉండి మరీ పోదామని. సుభద్రక్కా అంకయ్యగారూ వుండిపోయారు. ఇందిర తండ్రి కృష్ణమూర్తిగారు. దూర దేశం కలకత్తా తిరిగివెళ్ళిపోవాలిగదా అని. సెలవుకాస్త పొడిగించుకుని మరీవుండిపోయారు. ఇహను వీళ్ళంతా వెళ్ళటం దగ్గర బడ్డ ఒకరోజున సుభద్రక్క అందరికీ కాఫీలూ పలహారాలూ వడ్డిస్తూంది. ఇందిర మట్టుకు. తన ప్లేటులో పలహారం తినకుండా చేత్తో కెలికి కెలికి పడేసుకుంటూంది. ఇది గమనిస్తున్న శివరావు. "దానికా పలహారం సాయించక పోతే మరేం కావాలో అడిగి మరీ చెయ్యక పోయావా అక్కా." అన్నాడు సుభద్రతో. ఇందిర వెంటనే ముఖం ముడుచుకుని పలహారం వదిలిపెట్టి విసురుగా వెళ్ళి చెయ్యి కడుక్కుంది.

"నీవు నోరువిప్పి చెప్పకపోతే ఎల్లా తెలుస్తుందమ్మా ఇందిరా, మాకు?" అంది సుభద్ర.

అసలా మనస్సులో ఏమేమి ఊహ లున్నాయో తెలుసుకోడం ఎలా చెప్మా అనుకున్నాడు అంకయ్య.

కృష్ణమూర్తిగారు మాత్రం. సంతృప్తిగా చిరునవ్వుతో "అసలు మా అమ్మాయి ఎవ్వరు ఏది చెప్పినా వినదుగా. దానికే తోచాలి. అప్పుడు చేస్తుంది. దానికి బుద్ధి పుడితేనే మాటలయినా ఆడుతుంది. ఏది వద్దన్నామో తప్పకుండా అదనే చేస్తుంది." అన్నాడు "ఇంతెందుకు? దాని చిన్నప్పుడు. వాళ్ళవ్వగారు బ్రతికివున్న రోజుల్లో. పల్లెటూళ్ళో. ఆడుకుంటూ. ఆడుకుంటూ. క్రింద పడివున్న పెద్ద. ఎర్రటి ఎద్దుమెడ పూస ఒకటి ముక్కులో పెట్టుకుంటూందిట. ఆపూస జారిక్రింద పడిపోతూందిట. వాళ్ళవ్వగారు దూరాన్నించీ చూచి "ఒసేవ్ ఒక్కటి గుద్దుతాను ఆ పూసక్రిందపడెయ్యి. చస్తావ్!" అని అరచిందట. అంతే! ఇహ నాపూసని క్రిందపడనివ్వకుండా ముక్కులో పెట్టుకుని లోపలికి తోసుకుంటూందిట. ఆవిడ మళ్లా అరిచింది. దూరాన్ని పనిచేసుకుంటూ. అరిచినకొద్దీ పూసని ఇంకా లోపలికి తోసిందిట, ఇది. ఆవిడపరిగెత్తుకుంటూ వచ్చి అన్నంతపనీచేసిందట. అంటే తల మీద నాలుగుగుద్ది, దీన్ని తుమ్మించి. ఆ పూసని బలాత్కారంగా బయటికి లాగేసిందట." అన్నారు.

ఒక్కక్షణం ఎవ్వరూ మాట్లాడలేదు. సుభద్ర మాత్రం బాధగా "ఏమి పని అమ్మాయ్ అది? ఇంకా నయం, ఆ పూస అల్లాగే ముక్కుచివరంటా వెళ్ళిపోతే! ఆపరేషన్ చేయించాల్సివచ్చును. ఇంత చక్కగా వున్న ఈముక్కూ ముఖమూ చెడిపోనుగదా. అల్లాంటిపనులు తప్పమ్మా" అంది. "తల్లిలేని గారాబం పెంపకం" అన్నారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు. శివరావు తండ్రి— మాట సర్దుతూ.

కాని, సుబ్రహ్మణ్యంగారికి లోపల మాత్రం ఒకప్రక్క బాధగానే వుంటూంది పెళ్ళిలోనుంచే. గొప్ప ఇంటిసంబంధమనీ. బాలావిశ్వక్రితమే. వ్యాపారవిషయంలోకృష్ణమూర్తిగారి సహాయం కావలసి. సంబంధం మాట ఇచ్చినందువల్లనూ కోరిచేశాడు ఈ పెళ్ళి. అయినా. కాళ్ళకి మ్రొక్కమంటే. పెళ్ళికూతురు మ్రొక్కలేదు. నించునే వుండిపోయింది. వంగనే లేదు. పెద్దలూ పేరంటాళ్ళూ ముఖముఖాలు చూచుకున్నారు. మామగారి ముఖం చిన్నబోయింది. ఎవర్ని ఏమంటే ఏం లాభం? చేసుకున్నమ్మకి చేసుకున్నంత అనుకున్నారందరూ.

సరి. అది ఆనాటి మాట.

ఇప్పుడు ఈ శుభకార్యం నడవాలే. అక్కా బావ దగ్గరలేకుండా. తనకూతురికి నామకరణం చెయ్యబుద్ధి కావటంలేదు. శివరావుకి. కాని చెయ్యాలి.

మధ్యాహ్నం తిరిగేటప్పటికి పాపకి పేరెట్టేశారు. వచ్చినవాళ్ళంతా శుభం అని వెళ్ళారు.

తరువాత శివరావు వచ్చేపోయే బండ్లు చూస్తూ గోడకి జారగిలబడి బయటరుగు మీద కూచున్నాడు.

శుభమూ అశుభమూకూడా. సుభద్రక్కా అంకయ్యబావా లేకుండా ఈ ఇంట ఎన్నడూ జరగలేదు. ఆఖరుకి. మనస్సు నిలవక వాళ్ళకోసం నిన్నసాయంత్రం ఒక

తాను నిన్న జోస్యం చెప్పిన దేదీ ఇవాళ ఎందుకు జరగలేదో రేపు తెలుసుకో గలిగినవాడే రాజకీయ వేత్త.

తంతి ఇచ్చేశాడు శివరావు. సావకాశంగా ఉత్తరంవ్రాసి ఉన్నట్టయితే వాళ్లెప్పుడో వచ్చివుందురు. అంతా వాళ్ళచేతులమీదనే అవును. అయితే వ్రాయడంపడలే. వ్రాసే పరిస్థితులూ కాకపోయినాయి. ఇన్నాళ్ళూ వాళ్ళకి వ్రాయకుండా వుండడం తప్పే! కాని దానికి కారణం? లేకపోలేదు.

ఎంత గాథ వుంది.

పెళ్ళికివచ్చిన సుభద్ర వెళ్ళేటప్పుడు "ఒరేయ్. మావూరు నీకేదైనా పని తగిలితే ఇద్దరూ రండిరా. మాదగ్గర ఓ నాలుగు రోజులు వుండివస్తురుగాని" అంది. ఆమాటకి ఇందిర ఎవ్వరూ లేనపుడు "మీ అక్క పిల్చారుగా. ఇంక మేమెందుకు? వెళ్ళరాదూ. నెత్తినిపెట్టుకుని చూస్తారు" అంది శివరావును. దెప్పిపొడుస్తూ.

కొన్నాళ్ళయ్యాక. శివరావు "ఇదిగో ఇందిరా, నా పెళ్ళికి ఎంతోమంది నా స్నేహి

తులు సదంపతులుగా వచ్చారు. వాళ్ళల్లో కొంతమంది కొద్దోగొప్పో చదువుకున్న వాళ్లే. అవును, ఆనాడు నిన్నెంతో కలుపుగోలు తనంగా చూచారు, నువ్వే మాట్లాడలేదుగాని; అంటే నీకు క్రొత్తగదూ మరి. అంచేత నువ్వూ వాళ్ళతో కలవలేక పోయావులే. అయినా నీమీద ఎంత ప్రేమో చూడువాళ్లకి. ఎన్నెన్నో బహుమతులిచ్చారో నీకున్నూ" అంటూంటేనే మధ్యనందుకుని "మేమిమ్మన్నామా? మేమేమంత లేనివాళ్ళం కాదులెండి." అంది తిరస్కారంగా. శివరావు ఖిన్నుడైపోయాడు. అయినా నిభాయించుకుని "అదికాదు, ఇందిరా, మనం తిరిగి మర్యాదకి వాళ్ళిళ్ళకి వెళ్ళి చూడాలిగా, అందుకని. బట్టలు కట్టుకో. ఇద్దరమూ వెళదాం రేపు ఆదివారం" అన్నాడు.

"మేమేమీ చదువుకున్నవాళ్ళం కాము, సింగారించుకుని, మొగాళ్లతో బుజాలుతగుల్చుకుంటూ ఊరేగడానికి. నేనురాను" అంటూ కూచున్న చోటునించీ లేచిపోయింది. శివరావు మనస్సు క్రుంగిపోయింది. ఏ కొరతా లేకుండా, ఏ బాధా తగలకుండా, బాధ్యతాయుతంగా భార్యని చూచుకుందామంటే, ఎప్పటికప్పుడు ఎదురుదెబ్బలే తగుల్తున్నాయి.

"నీకేమన్నా ఇది మూర్ఖమా? లేక ప్రపంచంలో ఎవరన్నా గిట్టదా?" ఈ ప్రశ్న పైకి అనే ధైర్యం లేకపోయిందతనికి.

అయితే అమ్మలక్కలు కొంతమంది మాత్రం "ఆపెళ్ళిలో ఏదో గర్వమనుకున్నాంగాని సిగ్గలేపుంది. గిళ్ళ మన్న మాట వినిపిస్తోందేమో చూశావూ, సుబ్రహ్మణ్యంగారింట్లోనుంచీ. నోట్లో నాలికలేదుగదా వాళ్ళ కోడలికి. నల్లవనదు తెల్లననదు. తన ఇల్లేమో తానేమో. మనకీ వున్నారుగా కోడళ్ళు. వాళ్ళ వికవికలూ పకపకలూ! వాళ్ళగందరగోళమే వాళ్ళది. ఊఁ అంటే కయ్యానికి కాలుదువ్వుతారు". అనుకుంటూండే వాళ్ళు.

ఒకనాడు శివరావు "నాన్నగారికి ఎప్పుడెప్పుడు ఏమేమికావాలో అందిస్తూండు సుమా, మందులూ అవీ సరిగ్గా ఇయ్యి" అన్నాడు ఆఫీసు కెళ్ళుతూ.

"మీకూ మీవాళ్ళకీ పనిమనిషికావాలని పెళ్లాడారని నాకు తెలియదు" అంది ముఖం ముడుచుకుని, ఇందిర.

దీనితో గొడ్డె కరచినవాడిలా ఆశ్చర్యపడ్డాడు శివరావు. తన ఆర్థికస్థితిఅంతా తెలిసేగా పెళ్ళిచేశారు. మరుగుఏమీలేదే.

ఆ రోజంతా అతనికి ఆఫీసులో పని తోచలేదు, సాయంత్రం ఇంటికి రాబుద్ధి కాలేదు వెంటనే. మనస్సు శాంతి కోసం అల్లాడుతూంది. కాళ్ళు, అప్రయత్నంగా, చిన్నతనంనించీ, తల్లిపోయిన తరువాతా, కాలేజీ సెలవులకి వచ్చినప్పుడూ, ఒంటరిగా కాసేపు ప్రశాంతిగాగడిపే కాలవ ఒడ్డుకి, ఈడ్చుకొచ్చినాయి. అక్కడ గడ్డి మీద చతికిలబడ్డాడు. చుట్టూ పచ్చటి పొలాలూ, అక్కడక్కడాగట్టుమీద చెట్లూ, కనుచూపు మేర చుట్టూ అంతా నిశ్శబ్దం. తన శ్వాస తనకే వినిపిస్తోంది.

నిట్టూరుస్తూ తనముందర కాలవకేసి చూస్తూ వుండిపోయాడు. ఇది మంచి నీటి కాలవ. కాస్తపైగా ఎర్రకాలువ దీనితో కలిసింది. రెండు కాలువలూ కలసి ఒకటిగా ప్రవహిస్తోంది. అందువల్లనే కాబోలు ఈ

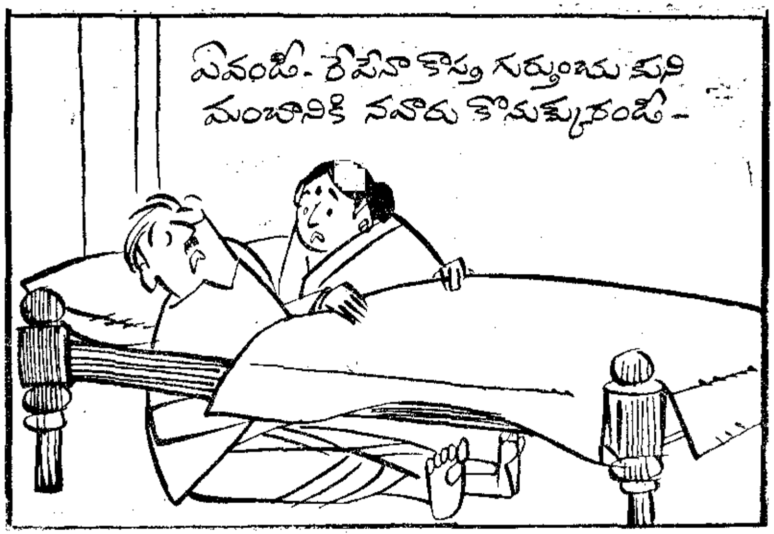

కాలువ పొడుగునా, ఒక ప్రక్క ఒక రంగూ రెండో ప్రక్క మరో రంగుతో, కాలువమధ్య గీత గీసినట్టూ, రెండు రంగులతో నీళ్ళు కలవకుండానే, వేరు వేరుగా ఒకే కాలువగా ప్రవహిస్తూన్నాయి. ఇల్లా ఎక్కడికో వెళ్ళిపోతూంది ఈ కాలువ. తన జీవితమూ అంతేననిపించింది, శివరావుకి. అసలే శూన్యమైన తన చీకటి బ్రతుకులో క్రొత్తబరువుల భారం కనిపించింది. దానితో తన శరీరమే మొయ్యలేని బరువుగా తోచింది. నిస్సారంగా ఆకాశంకేసి చూస్తూ, తలక్రింద రెండు చేతులూ ముడుచుకుని, వెల్లికిలగా గడ్డిమీద పడుకున్నాడు.

సరిగా ఇదే తీరుగా, ఒక సంవత్సరం క్రితం, తను ఉద్యోగం చేస్తున్న ఊళ్ళో, చిన్న మిద్దెమీద పడుకున్న రాత్రి జ్ఞాపకం వచ్చిందతనికి.

ఎన్ని ఆశలతో ఆ మిద్దెయిల్లు బాడిగకి తీసుకున్నాడో, ఉద్యోగం అవంగానే. ఇప్పుడా ఇంట్లో ఒంటరిగా కాలం వెళ్ళబుచ్చుకుంటున్నాడు. నిద్ర పట్టడంలేదు. నుదిటిమీద చెయ్యి చాచుకుని, ఆలోచనగా, పైకి ఆకాశంకేసి చూస్తూ పండుకున్నాడు. పైన చిన్న లేతమబ్బులు అక్కడక్కడా అలుముకున్నాయి. భోజనం సయించలేదు ఈవేళ మరీని. కాని కడుపులో ఆకలి తెలియటంలేదు. చుట్టూ ప్రపంచమంతా నిద్రలో పండుకుంది. ఆకాశంమీద, లేత వెలిమబ్బు క్రింద, ఒకే ఒక తెల్లటికొంగ, ఒంటరిగా బేక్ బేక్ మని అరుచుకుంటూ, స్వస్థలానికి ఎగిరిపోతూంది— జపానువారి లేత రంగుల చిత్రం స్ఫురణకితెస్తూ.

పాపం! ఆకొంగ ఏమటి వుంటుంది. తన బృందం అంతా ముందరే వెళ్ళిపోయారు గావును. ఇది ఒంటరిగా వెళుతోంది అనుకున్నాడు శివరావు. ఏం? అక్కడికి

వెళ్ళకపోతే. ఉన్నచోటే ఉండిపోకూడదూ ఆ కొంగ. ఇంతరాత్రిఖడ్డా కూడా ఏదో గూడూ పిల్లాజెల్లా. తనబృందం కావాలల్లే వుంది. అందుకే ఏదో పడిపోయినట్టూ పోతూంది.

నాన్నగారి ఉత్తరమూ, దాన్ని వెన్నాడుతూ వచ్చిన టెలిగ్రామూ కళ్ళముందు కొచ్చినాయి. ఆయనని కష్టపెట్టడమెందుకు? అవును. ఆయనని కష్టపెట్టి తను సాధించేదేముంది గనుకను? ఇంతకీ నాన్నగారు బాధపడేస్థితిలో వున్నారా? ఈమధ్య ఆరోగ్యం బాగా క్షీణించి పోతూందాయె. ఆర్థికంగానూ ఇటీవల దెబ్బతింది. తనని కనిపెట్టుకుని ఉండడానికీ, సంసారం దిద్దడానికీ ఒక దిక్కవసరమేగా! తను ఒక్కడేగా ఆ వృద్ధుడికి అండ. తనా ఉద్యోగం చెయ్యవలసిన అవసరం వచ్చె. ఆడ దిక్కవసరం. పవిత్ర ప్రేమకి తాను నోచుకోలేదు. జీవితాన్ని ముంచెత్తిన మధుర స్మృతికి ద్రోహం చెయ్యగలడా? తను నిర్జీవ జీవితం గడపాలి. ఎవ్వరికొరకు? "ప్రేమలో త్యాగం ఉండాలి, త్యాగంలేని ప్రేమ స్వలాభమే అవుతుంది బావా". ఆ దివ్య వాక్కులు, ఇంకా వినబడుతూనే ఉన్నాయి, ఆకాశవాణిలా. త్యాగం చెయ్యనా? చేస్తా. నాన్నగారికోసం. సరే. రేపే బయలుదేరతా. ఆ పెళ్ళికూతురు ఎవ్వరో ఏమో! ఎవ్వరయితే ఏం? ఏరాయి అయినా ఒకటే పళ్ళూడగొట్టుకోడానికి.

ఆ జ్ఞాపకాలన్నీ దిగమింగి కాలువ ఒడ్డునించీ సందెదీపాలవేళకి ఇల్లు చేరుకున్నాడు శివరావు.

రోజులు గడుస్తూన్నాయి.

ఒకనాడు ఇంటికొచ్చేసరికి, సుభద్రక్కనుంచీ ఉత్తరం వచ్చింది. ఎవ్వరో, అతని కంటే ముందే అది చించి చదివారు. ఇందిరకి ఏడవమాసం రాగానే, తనువచ్చి కాయకష్టులా తోడ్పడతానని వ్రాసింది, అక్కగారు.

శివరావు కళ్ళు చెమ్మగిల్లినాయి. అక్కదేవతలలో ఎన్నుకోదగినది. అవునుపాపం. ఇందిరకి తల్లిలేదుగా. తల్లిలా సుభద్ర అండగావుంది. ఇందిర అదృష్టవంతురాలు. తనూ భార్యని తల్లిలేనికొరతలేకుండా చూచుకోవాలని నిశ్చయించుకున్నాడు.

ఉత్తరం చేతపట్టుకుని, ఇందిరవద్దకొచ్చి "ఈ ఉత్తరం చదివేవుంటావుగా, ఇందిరా. అక్కని రమ్మని వ్రాద్దామా మరి. నీవే వ్రాయి" అన్నాడు శివరావు. మారుమాటాడకుండా, నించున్నచోటనించీ గిరుక్కున వెనక్కి తిరిగి, చరచరా వెళ్ళిపోయింది ఇందిర. శివరావు నోటనూట రాలేదు. వెనక్కి తిరిగి, తన గదిలోకి వెళ్ళిపోయాడు.

ఇందిర, తాను వివాహమాడిన భార్య. దానిని ప్రేమించకుండా వుండడానికి తనకి హక్కులేదు. పెండ్లాడకనేవుండాలి. పెండ్లాడిన తరువాత ప్రేమించి తీరాలి. ఇందిరని ప్రేమించడానికి ప్రయత్నించి ప్రేమిస్తూనే ఉన్నాడు. లేదనడానికి వీలులేదు కాని అది వేరు. తనువుమరచి నిట్టూర్చినప్పుడు, కళ్ళనిండా నీళ్ళు తొణికిసలాడినపుడు, గొంతుకలో ఏదో స్తంభించిపోయి గుండె గబగబా కొట్టుకున్నప్పుడు, హృదయాంతరాళాలలో, తీర్చి చెప్పలేని, ఒకనిండు

పొంగు, ఆదేదో, అది మాత్రంకాదు. అది పిలుపు కందని ఆ దివ్యమూర్తికే చెందినది. ఆ పిల్లని తల్చుకున్నప్పుడే ఆ అనుభూతి: ఆ ప్రేమకి అతను దాసుడు. దానికీ తన ఈ నిత్యజీవితానికీ సంబంధంలేదు.

ఆ మరునాటి ఉదయాన్న శివరావు బయట కొచ్చేసరికి, వెనక వసారాలో కుంపటి వెలిగిస్తోంది ఇందిర — అతి నిర్లక్ష్యంగా. శివరావుకి గాభరా అయిపోయింది. "అదే! అరెరే! నీకుగాదూ, చెప్పేది? ఎన్నిసార్లు చెప్పను? నిప్పు! నిప్పు భద్రం అన్నానా? ఎన్నిసార్లు? బుద్ధి ఉండాలి!" అసలే పల్చటి చీరలాయె! అయ్యో! దేముడా!" అని కోపంగా, కొట్టొచ్చినట్టూ, గాభరాగా అన్నాడు.

ఇందిరకి ఈ ధోరణి అర్థంకాలేదు. మరీ ఒళ్ళు మండుకొచ్చింది.

"ఏం. పల్చని చీరలు చదువుకున్నవాళ్ళే గాని మాలాంటి మోటుగొడ్లుకట్టుకోకూడదా? మా జాగ్రత మాకు తెలుసు. మీరు మాకు చిన్నపిల్లలకి చెప్పినట్టూ ఏం చెప్పనక్కర్లే" అంది ఈసడింపుగా. శివరావు ముఖం చిన్నపుచ్చుకున్నాడు.

కాన్సేపయ్యాక, కాఫీ తీసుకుని గదిలోకి వెళ్ళింది. శివరావు గదిమధ్య నించుని వున్నాడు, అటు తిరిగి - ఎదురుంగా గోడనానుకుని వున్న మేజామీదనించీ, గోడకేసి చూస్తూ. ఇందిర మాట్లాడకుండా కాఫీ టేబిలుమీదపెట్టి వస్తూ, అటుగోడప్రక్కగా చూచింది. మేజా ప్రక్కనున్న కిటికీలోనూ ఎవ్వరూ లేరు. గోడమీద టేబిలుకి పైగా ఒక కాలేజీగ్రూప్ ఫొటో తప్ప ఇందిర మనస్సులో ఏబాధా ఏ ఆలోచనా సోకలేదు.

ఒక ఎం. ఎల్. ఏ. గారు ఆరేళ్ళ కొడుకును వెంటబెట్టుకొని బజారు కెళ్ళారు. దుకాణంలో కొనవలసిన వన్నీ కొన్నాక కొట్టువాడు "అబ్బాయి! ఒక పిడికెడు బఠానీలు తీసుకో!" అని కొసరు ఇవ్వబోయాడు. కుర్రాడు 'వద్దు' అని నిరాకరించాడు. "ఫరవాలేదు, తిను బాబూ ఇంద" అని కొట్టువాడే బఠానీలు తీసుకొని కుర్రాడి జేబులో పోశాడు. కుర్రాడు మాట్లాడకుండా పుచ్చుకున్నాడు.

దార్లో "ముందు ఎందు కొద్దన్నావ్?" అని రాజకీయ వేత్త కొడుకుని ప్రశ్నించాడు.

"నాచెయ్యికన్నా వాడిచెయ్యి పెద్దది కదా?" అని చిన్నవాడి పెద్ద కబురు.

కాని, జీవితం ఒక్కొక్కసారి దుర్భరం అని పిస్తోంది, శివరావుకి, ఎన్నాళ్ళో ఎక్కడికో, ఈ తుదిలేని జీవితయాత్ర. ఏదో గతజన్మతో జరిగినట్టున్నది. తను విన్న స్వరమూ, తనుచూచిన చేష్టలూ, దీవెనలా

తనమీదవాలిన చూపూ. అబ్బ! అనుక్షణమూ తన చుట్టూవున్నాయి, ఆస్ఫురణలు. తనలోనే వున్నాయి. తానే ఆ స్ఫురణ. తాను వేరేలేడు.

మరోనాడు తనగదికిటికీలోనించి, చూస్తూ నిలబడ్డాడు శివరావు— పెరట్లోకి. ఎదురుంగా పెరట్లో, చుట్టూ వెదురుబద్దలుపాతి గూడులాగు కట్టిన, గులాబీపూలచెట్టుకి, చుట్టూవున్న బద్దలన్నీ తీసేసి, చెట్టుక్రింద వాటంతటవ్వే రాలిపడివుండే, ఎర్రగులాబీపూల రేకులన్నీ, శుభ్రంగా తుడిచిపారేశారు ఎవ్వరో. చెట్టుదావురో మంటోంది. శివరావుకి ఒళ్లంతా చెమట్లు పోసినట్లయింది. అది అతని ఆరాధ్యదైవం అతనికిచ్చిన ఎర్ర "డామస్క్" గులాబీచెట్టు. అప్పటినించీ తన కూడానేవుంది అది. ఆచెట్టు దగ్గరకి ఎవ్వరూ వెళ్లకుండా ఆచెట్టుని ఎవ్వరూ అంటుకోకుండా ఆ పువ్వులు ఎవ్వరూకొొయ్యకుండా ఉండేటందుకే అంత బందోబస్తు చేశాడు.

ఒక్క అడుగులో పెరట్లోకి వచ్చాడు శివరావు. నూతిదగ్గర బట్టలుతుకుతూన్న పనిమనిషిని "ఎవరు ఈ పనిచేశారు? ఆ చెట్టు దగ్గిరికి ఎవ్వరూ వెళ్ళకూడదని నేనెన్నిసార్లుచెప్పాను. ఏం చెప్పు. ఎందుకా పువ్వులన్నీతుడిచిపారేశావు?" అని గబగబా గట్టిగా అరిచాడు. "ఆ ఎదురుబద్దలన్నీ స్థలం మింగేస్తావుండాయని, ఆ చెట్టుకుట్టూ పువ్వులూ ఆకులూ రాలి అడివిలా గుండాది శుభ్రంగా తుడిశెయ్యిమని అమ్మగారు శెప్పారండి. ఆమెకి శుభ్రం లేకపోతే కానా శికాకుపడతారుగదయ్యా. అందుకని." అన్నది భయంగా, పనిమనిషి.

శివరావు కాళ్ళీడ్చుకుంటూ, తనగదిలోకి వచ్చి, మేజావద్ద కుర్చీలో కూలబడ్డాడు. కరుడుగట్టుకుపోయిన స్మృతులన్నీ, ఒక్కసారి దేవుడిముందువేసిన పరిమళధూపాలలా పైకి లేచినాయి.

ఎన్నిసార్లు ఎంత ఆప్యాయంగా తన పెట్టె సర్దిపెట్టేది ఆ ప్రేమమూర్తి. హాస్టలు నించీ ఈ ఊరు వచ్చేటప్పుడూ తిరిగి హాస్టలుకి వెళ్ళేటప్పుడూ తను వాళ్ళింట్లో మకాం లేకుండా వచ్చేవాడేగాదు. కాలేజీలో రోజూ చూస్తూన్నా, తిరిగి సాయంత్రం, పుణ్యక్షేత్ర యాత్రలా వాళ్ళింటికి వెళ్ళేవాడు. ఆఖరిరోజుల్లో నాన్న ఒకసారి వాళ్ళింటి కొచ్చినపుడు. అనుమానం పడ్డట్టుగా వుంది. ఆపిల్లనీ వాళ్ళ వాళ్ళనీ ఏదో అన్నట్టుగా వుంది, తను దగ్గరలేనప్పుడు నాన్నగారు. ఆ తరువాతనే. ఆ దేవత శివరావుతో అన్నది "బావా, మేముబీదవాళ్ళం. మీ అంతస్తుకి తూగలేము. నేను మరెవ్వరినీ పెండ్లాడను. ఆడలేను. ఆతలపే అసహ్యం. నిన్నే తల్చుకుంటూ జీవితమంతా గడుపుతాను. మీ నాన్నగారికి మా సంబంధం ఇష్టం లేదు, ఆయన్ని కష్టపెట్టవద్దు. నీవు తప్ప ఎవ్వరూలేరు ఆయనకి. ఆయన ఇష్టం వచ్చిన సంబంధం నీవుసుఖంగా పెండ్లాడు. నీవు సుఖంగావుంటే నాకదేచాలు" అంది వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూ. "నీవులేని బ్రతుకుకంటే చావడమేమేలు" అన్నాడు శివరావు ఖచ్చితంగా. "మృత్యువు మృతులకి కాదు బావా, దానిబాధ మిగిలివున్నవాళ్ళకే" అంది ఆ అమ్మాయి.

ఆనాడు నిశ్చయించాడు శివరావు, తన తండ్రిమీద ఆర్థికంగా ఆధారపడకూడదనీ, తను ప్రత్యేకంగా ఏదో ఒక ఉద్యోగంచేసుకుని, తండ్రి సమ్మతించకపోయినా, ఈ పిల్లదానిని పెండ్లాడితీరాలనీ.

ఆ ఉద్యోగంలో చేరడానికి ఊరువెళ్ళేటపుడు మళ్ళీ వాళ్ళింట్లో దిగాడు శివరావు. ఆనాడు ఇచ్చింది ఈ రోజాచెట్టు. అపుడు సరిగ్గా మూరెడు అంటు. బంగారుకలశం లాగా తొట్టిని ఆ వూరుచేర్చుకున్నాడు తనతో కూడా.

ఆలోచనలతో ఆశలతో కాలం గడుపుతున్నాడు శివరావు ఉద్యోగి అయి.

సంవత్సరం గడవవచ్చింది. పెద్ద తొట్టిలో, స్వయంగా నీళ్ళుపోస్తూ పెంచుతున్నాడు గులాబీ మొక్కని.

"ఎల్లుండి నాకు కాన్వకేషను బావా. చక్కని ఆశీర్వాదాలు పంపు" అని ఉత్తరం వచ్చిందతనికి, వరసకి తను బావ కాకపోయినా, ఆపిల్ల అతన్ని ఎప్పుడూ అల్లాగే పిల్చేది.

"ఉద్యోగం క్రొత్తది. నాకు సెలవుదొరకదు. నీకూ చదువు ఏదో పూర్తి అయింది గనుక, మీవాళ్ళనడిగి తొందరలోనే పెండ్లి నిశ్చయిస్తాను. నిన్ను రథంమీద పెట్టి తెచ్చుకుంటాను. నాన్నచచ్చినట్టూ ఒప్పుకోవలసిందే. లేకపోయినా ఇబ్బందిలేదు. నాకేదో కొద్ది జీతపురాళ్ళు వస్తూన్నాయిగా, పెళ్ళయ్యాక నాకంట్లోనించి నిన్ను మరుగు చేసుకోను ఇక ఎన్నడూ. ఇప్పుడు ఒక్కటే నాప్రార్థన. నీ విచ్చిన కానుక, తొలి పువ్వు పూసింది. రేపటికికూడా ఆరేకలు రాలకుండా వుండడానికి ఆ పువ్వుక్రింద వచ్చని ఆకుపెట్టి నుతారంగా అమిర్చాను. అది అట్టపెట్టెలో పెట్టి. నా స్నేహితుడు ఆవూరు వస్తూంటే, అతనికిచ్చి పంపుతున్నాను, ఉత్తరమూ, పువ్వున్నూ" అని వ్రాశాడు బదులు.

ఆరాత్రి ఎన్నో ఆశలతోనూ, ఊహలతోనూ మరచి నిద్రపోయాడు, శివరావు.

ఆ అమ్మాయి, ఆ ఉత్తరమూ, ఆ ముదురు కుంకుమరంగు గులాబీపువ్వూ కళ్ళకద్దుకుని మేజామీద పెట్టుకుంది. పట్టలేని తృప్తీ సంతోషాలతో. సంతోషంగా ఈవేళ అమ్మకి నాన్నకీ స్వయంగా కాఫీచేసి, ఇద్దామని స్టౌవు వెలిగించింది.

అంతే అనుకోని సంగతి. భయంకరం, చెంగుకి నిప్పంటుకుంది పొరపాటున. ఎల్లాగంటుకుందీ తెలియదు. ఒక్కక్షణంలో హాస్పిటలుకి చేర్చారు. తల్లీదండ్రీ గగ్గోలు పెడుతూ.

టెలిగ్రాము అందగానే, తన తల ఎవ్వరో కొట్టేసినట్టయింది శివరావుకి. ఆ తరువాతది ఒక ప్రణయగాథ.

కొత్తగా విప్లవకవిత్వం వ్రాస్తున్న కవి కుమారు డొకడు తన పద్యాలను శ్రీ శ్రీ కి పంపించి "అయ్యా నా పద్యాలలో ఎక్కువగా నిప్పులు కక్కమంటూరా?" అని అడిగాడు. "అబ్బే! పద్యాలను నిప్పులను తారుమారు చేయండి" అని శ్రీశ్రీ సలహా ఇచ్చాడు.

రెండు మెట్లొక్కసారిగా ఎగిరి పైకొచ్చాడు శివరావు. ఆస్పత్రిలో. రోగి గదిలో నుంచి అప్పుడే బయటకొస్తున్న. వయస్సు మళ్ళిన డాక్టరు శివరావు భుజంమీద చెయ్యివేసి ఆపి. దగ్గరగా లాగుకుంటూ "అదృష్టహీనుడా! ఒకక్షణం ఆలస్యంగా వచ్చావు. ఇప్పుడే మతి ఆఖరుగా ఒక్కసారి వచ్చింది. నీకోసమే అల్లాడింది. నిన్నేమరీ మరీఅడిగింది. ఎవ్వరిదీ ద్రోహంలేదు. కావాలని ఎవ్వరూ హానిచెయ్య లేదు. ఎవరికి వాళ్ళం కావాలని కీడుచేసుకోంకదా! కాని సుఖంకోసం ఎంత ప్రాకులాడినా ఒక్కొక్కసారి దుఃఖం తప్పదు. పూర్వకర్మను

రూపం. ధైర్యంగా వుండు. ముఖం బాగానే వుంది.... తయారుచేసి నర్సుపిలుస్తుంది. నిన్నులోపలికి తీసుకివెళతా" అన్నాడు.

ఈ జ్ఞాపకాలతో శివరావు గుండెలు తల్లడిల్లినాయి. నిలువెల్లా వణికాడు.

మధ్యాహ్నం భోజనానికి, పిలవడానికి ఇందిర గదిలోకి వచ్చింది. ఆ అలికిడికి చటుక్కున వెనక్కి తిరిగాడు. శివరావు. అతని కళ్ళు ఎర్రబడి వాచివున్నాయి. ఇందిర చూచింది. ఆముఖం బాధకి కారణం ఏమీ తెలియలేదావిడకి. మేజామీద అతని కెదురుగా గోడకి తగిలించివున్న కాలేజీ పటం కంటపడింది. ఒక్కసారి దానికేసి చూసింది. నాలుగైదు వరసలు మగ విద్యార్థులూ. నించునీ. కూచునీ వున్నారు. క్రింద వరసలో కుర్చీలలో మధ్యన కూచుని అయిదుగురు ఆడపిల్లలున్నారు. ఈ పటానికి అర్థం ఏమిటో. ఆవిడకి అర్థంకాలేదు. ఆ పటంలో గుంపుని అంత ఆలోచనగా చూడడం దేనికి? తన కాలేజీ రోజులు అంత మధురమైనవా? ఏమిటో. ఆ పటాన్నిగాని. శివరావు మూగ బాధనిగాని. ఇందిర అంత పట్టించుకోలేదు.

ఇందిరకి ఏడవనెలవచ్చాక సుభద్ర ఉత్తరాలుదగ్గరదగ్గరగానే వస్తూన్నాయి. ఈసారి ఇందిర గట్టిగానే నోరుచేసుకుంది. "ఆవిడ సహాయం మాకేం అక్కర్లే. ఆసుపత్రిలో పురుడు పోసుకోగలను. ఆవిడ మీస్వంత అక్కేం కాదుగా. పెద్దతండ్రికూతురు మీద మీకింత ఆప్యాయత ఎందుకు?"

"నాకు ఆప్యాయత యెక్కువకాదు ఇందిరా. ఆవిడకే ఆపేక్ష యెక్కువ. నిన్ను ఇంతగా ప్రేమిస్తున్న అక్కని. కొంచెమైనా తిరిగి ప్రేమించలేవా!" అన్నాడు.

"ఏం, ప్రేమో! ప్రేమాచట్టుబండలున్నూ! ఏదో నవలలలో చెప్పినట్టూ. నా చేతగాదీ ప్రేమించటం ఏమిటో" అంది.

"తప్పు. ఇందిరా. నేను కాలేజీకి వెళ్ళేటప్పుడూ, ఆఖరుకి ఇంటికొచ్చేటప్పుడు కూడా, అరిశెలూ, లడ్డూలూ చేసి డబ్బాలలో వేసి చేతికిచ్చేది. తలంటిపోసి ఆదరణ చూపేది. అది తప్ప నాకెవ్వరూ లేరు ఇందిరా. ప్రేమించేవాళ్ళు వుండడం అదృష్టం. తల్లీ తోబుట్టువులూ లేని దరిద్రుడను నేను" అని గదిలోకి లోపలికివెళ్ళిపోయాడు.

సుభద్రకి, అతను జవాబేమీ ఇక వ్రాయలేదు — ఆ తరువాత.

ప్రొద్దు వాటారిపోయింది. అక్కా బావా జాడలేదు.

సాయంత్రపు చీకట్లు క్రమ్ముతున్నాయి. శివరావు లేచి తనగదిలోకి నడిచాడు—పాపని చూడ్డానికి. పాపని లోపల మంచంమీద వేశారు. నిద్రపోతూంది.

అప్రయత్నంగా కిటికీలోనించీ పెరట్లోకి తన దృష్టి ప్రసరించింది. ఆచిమ్మచీకటిలో కూడా పెరడు దిశగాకనిపించింది. ఒక్క అంగలో కిటికీదగ్గరగా వెళ్ళి. కళ్ళు నలుపుకుని మళ్ళా చూచాడు. లేదు. ఊహూ: నిజంగానే లేదు: భ్రమగాదు. ఎప్పుడూ ఎదురుగా, నిటారుగా వుండే ఎర్రగులాబీ చెట్టులేదు. లేనేలేదు!

చటుక్కున వెనక్కి తిరిగాడు. అప్పుడే వచ్చింది ఇందిర గదిలోకి.

"గులాబీచెట్టు లేదేం?" అన్నాడు గాబరాగా.

జపాను దేశస్తులు మర్యాదకు పెట్టింది పేరు. ఆ దేశపు ఒక సంపాదకుడు తనకు నచ్చని కథను తిరిగి పంపించేస్తూ వ్రాసినలేఖ: "అయ్యా! తమకథ వంటిది మరి నూరేళ్ళదాకా ఇంకెవరూ వ్రాయలేరు. తమ కథను ప్రచురించి, నూరేళ్ళదాకా మా పత్రికా ప్రచురణ ఆపుకొనడం ఇష్టంలేక ఇది పంపించి వేయడమైనది."

"లేదు. ఆ దిక్కుమాలిన చెట్టు మీద మీకెందుకు మమకారం?" అంది నిర్లక్ష్యంగా.

"ఆఁ." అన్నాడు శివరావు.

"ఆచెట్టు కొట్టించి పెంటకుప్పమీద వేయించాను. నేలంతా చదునుచేసి ఇసక పోయిస్తున్నాను. పాప ఎదిగిన తరువాత ఆడుకుంటుంది.

"నీవా! కొట్టించావా? ఎవర్నడిగి!"

"ఏం, ఆచెట్టువల్ల ఏం లాభం? ఇదిగో ఆఖరిని ఒక్కపువ్వుంటే కోసుకొచ్చాను"

అని ముక్తసరిగా అంటూ, తనవెనక నడుంమీద ముడుచుకున్న చేతులు.ముందుకు తీసి. చేతిలోవున్న పువ్వును చూపించింది.

ఇంతవరకూ మతిపోయిన వాడిలా, ఇందిర ముఖం చూస్తూ నిలబడ్డ శివరావుకి మతి వచ్చింది. ఆఖరుసారి పువ్వుని ఇంతదగ్గరగా చూచింది ఎప్పుడు ? ఈ పరిమళం తన వాసించిందెపుడు ? ఇప్పుడీ చేతుల్లోనా ? అనాడు. అవును అనాడు తన ఆరాధ్య దేవతకి అంతిమ అలంకారంగా, నల్లటి జుట్టులో ఈ రక్తవర్ణపు పువ్వు అమర్చాడు. అదే కడసారి చూపు.

శివరావు పిచ్చివాడిలా బయటికి దూకి వెళ్ళిపోయాడు ఆ గదిలోనించీ.

ఇందిరకి అర్థంలేని ఆవేశం వచ్చింది. అలాగే నిలబడివుంది.

అప్పుడే బండిదిగిన సుభద్ర కాళ్ళుకడుక్కుని గదిలోకి వచ్చింది. వస్తూనే మంచం మీదికి వంగి, నిద్రలో వున్న పాపాయిని తృప్తిగా తల నిమురుతూ, "చిట్టితల్లీ ! పేరేం పెట్టారమ్మా మా చిరంజీవికి, మీరు. మీ అమ్మగారిపేరా, మా పిన్నిగారిపేరా ?" అంది ఇందిర కేసి చూస్తూ.

"మమ్మల్ని అడిగారా, ఆయన ? అదీ గాదు, ఇదీ గాదు. మా ఇంటా ఒంటాలేని పేరు. ఏదో కుసుమట. కుసుమ !" అంది ఇందిర.

అప్పుడే గదిలోకి వస్తున్న అంకయ్య గారు "కుసుమా ! కుసుమా ?" అన్నాడు ఆశ్చర్యంగా.

"ఏం అల్లా అన్నారూ ?" అంది ఆశ్చర్యంగా ఇందిర.

"ఏమీ లేదమ్మా. నిన్ను భగవంతుడు ఆశీర్వదిస్తాడు. ఆచిన్నతల్లినీ నిన్నూనూ" అన్నాడు.

"అంటే? చెప్పండి." గట్టిగా అడిగింది. ఇందిర.

"కుసుమ నా కూతురమ్మా. నా ఒకే ఒక కూతురు. అదిగో. ఆ గ్రూపుఫొటోలో మధ్యన ఉన్నది అదే. చాలా చదువరి." అన్నాడు అమాయకపు అంకయ్య పటం చూపిస్తూ.

"ఆ: ! అదా సంగతి ! నీ కూతురా ? ఆ ముదనష్టపుపేరు నా కూతురుకి పెట్టాడా ఆయన ? అందుకా అంత మమకార్గం ఆ పేరుమీద :" అంది కళ్ళెర్రచేస్తూ ఇందిర

చేసిన పొరపాటు వెంటనే గ్రహించు కున్నాడు, అంకయ్య. "కోపగించుకోకు అమ్మా. ఏపాపమూ లేదు. నీకే కొరతా వుండదు. నీ సుఖమే మేమంతా కోరేది" అన్నాడు హృదయపూర్వకంగా. "వస్తూం చేనే. ఆపేరు వినపడ్డదమ్మా, నా కడుపులో ఏదో దేవినట్టయింది. పైకి మాట జారానమ్మా. నాది కన్నకడుపు, అర్థం చేసుకోతల్లీ." అన్నాడు ప్రాధేయపడుతూ.

"ఇందిరా! భయపడకు. నా కూతురు లేదు. చనిపోయింది. మాకడుపులో చిచ్చు పెట్టి కాన్వకేషను రోజునే పోయింది. పొరపాటున నిప్పంటుకుంది. మరచిపో. మా అమ్మగదూ ! అంది సుభద్ర.

"ఆ: ! అయితే అన్నీ ఇప్పుడర్థమయినయి : నా కర్థమయినయి ! నీ కూతురు చిచ్చుపెట్టింది మీక్కాదు, మా కొంపకి. ఇన్నాళ్ళూ ఈ మనిషికి నిప్పంటే భయం, నామీద ప్రేమ అనుకున్నాను. ఏం నంగనాచిలా ప్రవర్తించాడు ఈ ఇంటాయన ఇన్నాళ్లూ. ఈ వేళ తేలిపోయింది. ఆఫొటోలో ఉన్నది దయ్యం ! అది చచ్చి దయ్యమై మాకొంపకి చుట్టుకొంది. ఆదయ్యం ఇంకా మమ్మల్ని సాధిస్తూనే ఉందన్నమాట. దాని సంగతీ ఈ ఇంటాయన సంగతీ ఈ వేళ ప్రపంచానికి తెలియాలి. నేను బయట పెడతా. ఏమిచేస్తానో చూడు !"

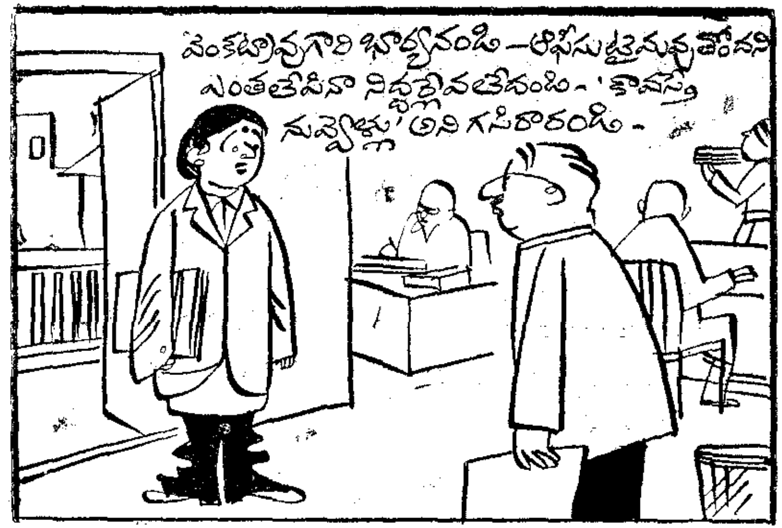

అరుచుకుంటూ పరుగెత్తుకుని ప్రక్కన వున్న దేముడిగదిలోకి వెళ్ళి టకటకగడియ వేసుకుంది.

వెంటనే వెనక పరిగెత్తుకుంటూ, వెళ్ళి సుభద్ర బిగించిన తలుపులు "తలుపు తియ్యమ్మా : తియ్యి !" అని అరుస్తూ కాళ్ళా, చేతులా, గట్టిగా డబ్‌డబ్‌మని కొడుతూంది.

"ఓశివా ! శివా !" అంటూ వీధివేపూ, పెరటివేపూ గాబరాగా పరిగెట్టాడు అంకయ్య.

శివరావుని పిల్చుకుని లోపలికి పరిగెట్టుకుంటూ వచ్చేసరికల్లా, ఇంట్లోనించీ కేకలూ గోలలూ వినిపించినయి. మనుష్యులు పరిగెట్టుకొస్తున్నారు. ఇంటిపై పెంకుల కప్పు లోనించీ ఇల్లు తగలబడ్డంత పొగ క్రమ్ముతూంది.

అంతే. తలుపులు విరగకొట్టి లోపల ప్రవేశించేటప్పటికల్లాఅంతాఅయిపోయింది. "గదిలో మూలనున్న కిరసనాయిలు, మీద పోసుకుని దేవుడు దీపం అంటించుకుంది.

—ఎంతఘోరం! అఘాయిత్యం! అయ్యోయ్యో!" అంటూ చుట్టూ జనంలోనించీ కేకలు వినిపించినయి.

"అమ్మో ! అమ్మో !" అంటూ ఇందిర కేసి పరిగెట్టబోయాడు శివరావు.

"బాబూ, అయిపోయింది, ఆ కర్మ ద వున్నది కట్టె. మతిపోయి వున్నావు. నీవూ గాయపడితే ఎల్లాగ. నీవు చెయ్యగలిగింది. ఏమీ లేదు. నీకు వెనక కదలలేని నాన్న గారు, పాపాయి ఉన్నారు. రా." అంటూ తనవైపు లాగుకుని ఆదిమి కావిలించు కున్నాడు, అంకయ్య దుఃఖం ఆపుకుంటూ.

చూడలేక శివరావు, అంకయ్య భుజం మీద తలపెట్టి, కళ్లు గట్టిగా మూసు కున్నాడు.

ఆరిపోతూన్న ఆ నిప్పులకు కొంచం దూరంగా, చెదిరివచ్చి పడినట్టూ, కాస్త కూడా కాలకుండా, కమలనైనా కమలకుండా ఏమీ కందకుండా, రాత్రి దీపాల వెలుగులో పడి ఉంది, ఇందిర చేతిలో, ఇందాకటినించీ వున్న, ఆఖరి ఎర్రగులాబీపువ్వు — అదీ ఒక నిప్పుకణంలా.

□□□